

A CO „TEORIE MEZERY“?

Co je „teorie mezery“? Odkud pochází? Je řešením? Je biblická? Jaké jsou její důsledky?

Nejeden autor se pokoušel vsunout mezi první a druhý verš první kapitoly Genesis jisté neurčené mezidobí. Co se v něm mělo odehrát, o tom existuje mnoho různých teorií. Většina z nich předpokládá, že právě v něm se skrývají milióny let geologického vývoje (včetně zkamenělin). Tato verze je známá jako „rekonstrukce z trosek“.

Tak či onak, tato snaha protirečí evangeliu, protože počítá se smrtí, proléváním krve, chorobami a utrpením před Adamovým pádem. Protože většínou akceptují milióny let pro stáří zkamenělin, dovolili zastánci této teorie pochybným vědeckým názorům rozhodovat o smyslu Písma.

Někteří se domnívají, že k Satanově vzpouře došlo právě v tomto mezidobí. Ale jakákoli vzpoura v průběhu stvoření protirečí Božímu hodnocení dokončeného díla, když je v šestý den prohlašuje za „velmi dobré“ (Gen 1,31).

Všechny verze teorie „mezidobí“ vnášejí do Písma cizí představy a tak otevírají dveře dalším pochybnostem.

Odkud pochází „Teorie mezery“?

Snahy uvést Genesis do souladu s obecně uznávanou geologií (a s její milióny let starou zemí) tu byly už dříve - např. „teistická evoluce“ nebo „pokračující tvoření“. Teorie mezery je dalším pokusem křesťanských teologů smířit časové míry světové historie zaznamenané v Genesis s obecným přesvědčením, že geologové „nepopíratelně“ prokázali mnohonásobně delší věk země (v současnosti odhadovaný na 4,6 miliard let).

O teorii mezery se nejvíce zasloužil Thomas Chalmers (1780–1847), významný skotský teolog a první předseda Svobodné skotské církve.¹ Tuto

myšlenku lze vystopovat až do značně obskurních spisů Holandána Episcopia (1583-1643), poprvé je zaznamenána v jedné z Chalmersových přednášek z r. 1814.² Zpopularizoval ji geolog rev. William Buckland.

Přestože Chalmersovy spisy o teorii mezery podávají velmi málo informací,³ řadu podrobností najdeme u jiných autorů, jako je např. v 19. stol. geolog Hugh Miller, který Chalmersovy přednášky k tomuto předmětu cituje.⁴ Nejvíce je tento náhled rozšířen mezi těmi, kdo užívají studijní pomůcky jako *Scofield Reference Bible*, *Dake's Annotated Reference Bible* a *The Newberry Reference Bible*.

Nejvlivnějším autorem 19. století, který tuto myšlenku šířil, byl G. H. Pember, ve své knize *Earth's Earliest Ages*,⁵ která vyšla poprvé r. 1884. Následovala čtená další vydání, patnácté vyšlo r. 1942.⁶

Ve 20. stol. byl nejvýraznějším zastáncem teorie mezery Arthur C. Custance ve svém díle *Without Form and Void*.⁷

Hlavní důvod vytvoření a šíření teorie mezery je zřejmý z následujících výmluvných citací:

***Scofield Study Bible*:** Přisudte zkameněliny prvotnímu stvoření a je po konfliktu vědy s biblickou kosmogonií.⁸

***Dake's Annotated Reference Bible*:** Shodují-li se lidé konečně na věku země, stačí ty přebývajících roky (nad historických 6000 let) umístit mezi Genesis 1,1 a 1,2, a není rozporu mezi vědou a knihou Genesis.⁹

Uvedené citáty jsou typické pro řadu kompromisních postojů, přijímajících takzvanou „vědu“¹⁰ s jejími milióny let dlouhými epochami a zanášejících tyto představy do Písma.

Svědectví zápasu

Pemberův zápas s dlouhými „geologickými epochami“ je zápasem mnoha křesťanů od doby, kdy se počátkem 19. stol. rozšířila představa miliónů let u zkamenělin. Mnoho vážených křesťanských vůdců se s tímto problémem potýká dodnes.

Podrobné vylíčení Pemberova zápasu nám pomůže pochopit dosah teorie mezery. Následující odstavce jsou víceméně převzaty z jeho knihy *Earth's Earliest Ages*.

Pember, jako dnešní konzervativní křesťané, zastával autoritu Písma.

Byl nesmlouvavý v tom, že východiskem všech úvah musí být pouze a jedině samotné Písmo, místo aby se do Písma zvenčí vnášely představy, které mění jeho smysl. Směle káral všechny, kdo k Bibli přistupují „naplnění mýty, filozofiemi a předsudky, kterých se nedokážou zbavit, ale drží se jich zuby nehty a směšují je - možná docela nevědomky - s Božími pravdami“ (str. 5). Popisuje, jak je církev oslabována, když se k výkladu Božího slova užívá lidské filozofování:

Dovedným míšením svých vlastních systémů s pravdami Písma totiž mnohým tak popletou hlavu, že jen málokdo si zachová schopnost rozlišit Boží zjevení od mazaně vpašovaného lidského učení (str. 7).

Výsledkem je, že nesmyslné a nezdravé interpretace se předávají z generace na generaci a jsou přijímány jako neoddtělitelná součást samého Písma; na druhé straně texty, které narážejí na odpor, se prohlásí za alegorii, duchovní metaforu, nebo se nějak zamluví, až přestanou být nepohodlné, nebo se jim možná dokonce přisoudí pozitivní význam (str. 8).

Dále Pember varuje křesťany:

„Když budeme obezřetní a upřímní, musíme si sami přiznat, jak obtížné je přistupovat k Svatým textům bez předsudků, protože sami v sobě nosíme spoustu stereotypních představ, které jsme přijali jako nepochybně pravdivé, nikdy nás nenapadlo je přezkoumat, jen si je potvrzujeme.“¹¹

To, co se přihodilo Pemberovi, by nás mělo varovat, že ať je člověk jakkoli velikým teologem a uznávanou křesťanskou osobností, jako omezené a hříšné lidské bytosti se nedokážeme nikdy zcela oprostít od vlastních vžitých představ. Vidíme, že Pemberovi se stalo přesně to, proti čemu kázal, a ani si to neuvědomil. Tak hluboce zakořeněná je představa „milionů geologických let“. Neměl nejmenší úmysl zpochybňovat Písmo (sám věřil ve stvoření v šesti doslovných dnech), ale také ho ani nenapadlo zapochybovat o dlouhých geologických epochách (možná jen převzal mínění Chalmerse, uznávané křesťanské autority). Co měl tedy dělat? Mnozí z dnešních vážených křesťanských vůdců si ve svých komentářích také nevědí rady a utíkají k „pokračujícímu stvoření“ nebo dokonce k teistické evoluci.¹²

Pember si uvědomoval, že zkamenělé doklady smrti, rozkladu a chorob před příchodem hříchu naprosto odporují biblickému učení:

Zkamenělé pozůstatky jasně ukazují, že mezi živými tvory se nejen vyskytovaly choroby a smrt - neodmyslitelní průvodci hříchu, ale dokonce i krutost a masakry.

Bylo mu dále jasné, že před hříchem neexistovali masožravci:

Šestáho dne Bůh prohlásil všechno, co stvořil, za velmi dobré, a takové prohlášení by se zdálo naprosto neslučitelné se současným stavem živočišné i rostlinné říše. Znovu: za potravu byly dány pouze zelené rostliny „veškeré zemské zvěři i všemu nebeskému ptactvu a všemu, co se plazí po zemi, v čem je živá duše“. Ve světě, kde nebyl hřích, nebyli tedy ani masožravci (str. 35).

Pember učil podle Izajáše, že země bude opět uvedena do původního stavu. Nebude už smrt, nemoc ani vzájemné požívání. Protože však akceptoval obrovské geologické stáří zkamenělin, co si měl počít s důkazy o smrti, chorobách a zániku, jež se tu nacházejí v masovém měřítku?

Protože tedy zkamenělé pozůstatky patří tvorům, kteří tu byli před Adamem, a přesto nesou známky chorob, smrti a vzájemného ničení, museli náležet k jinému světu, poznamenanému svou vlastní historií hříchu (str. 35).

Ve snaze sladit geologické věky s Písmem se tak Pember zastává teorie mezery:

Mezi prvním a druhým veršem Bible je dostatek prostoru pro jakkoli dlouhé období. A opět - jelikož nemáme žádné inspirované podání o geologických útvarech, máme naprostou svobodu věřit, že se vyvinuly přesně v té podobě, jak je nacházíme. Celý ten proces se odehrál v předadamovských dobách, s účastníky náležejícími k jinému řádu tvorstva, a tím pádem si s ním dnes nemusíme dělat starosti (str. 28).

Na tomto pozadí teď rozeberme teorii mezery podrobněji. V zásadě je spletena ze tří myšlenkových pramenů:

1. Doslovné pojetí Genesis.
2. Víra v mimořádně dlouhá, nicméně neurčitá geologická období.
3. Snaha zařadit původ většiny geologických vrstev a jiných nálezů mezi Genesis 1,1 a 1,2. Zastánci mezery odmítají evoluci, ale nikoli geologickou časovou stupnici.

Teorie mezery má řadu různých obměn. Podle Fieldse se dá stručně shrnout takto:

V pradávné, předvěké minulosti stvořil Bůh dokonalé nebe a dokonalou zemi. Satan vládl nad zemí, obývanou „lidmi“ bez duše. Sám bydlel v zahradě Eden, obklopený minerály (Ez 28,13). Jednoho dne se vzbouřil v touze být rovný Bohu (Iz 14). Kvůli Satanovu pádu vstoupil do vesmíru hřích a přinesl na zem Boží soud v podobě potopy (naznačené vodami Gen 1,2). Pak následovala doba ledová, kdy sluneční světlo a teplo byly nějakým způsobem zablokovány. Všechny zkameněliny rostlinného, živočišného a lidského původu pocházejí z této „Luciferovy potopy“ a geneticky nemají s dnešními rostlinami a živočichy nic společného.¹³

Některé verze teorie mezery předpokládají, že geologické vrstvy se formovaly milióny let, a teprve potom Bůh zničil svět katastrofou (Luciferova potopa), která jej zanechala „pustý a prázdný“. Komentáře napsané před 18. stoletím, kdy se rozšířilo přesvědčení o velmi staré zemi, nevědí nic o nějaké mezeře mezi Genesis 1,1 a 1,2. Některé jistě uvažovaly o různě dlouhých obdobích ohledně Satanova pádu, ale žádný neviděl potřebu „rekonstrukce z trosek“ ani nějakého předadamovského světa.¹⁴

V 19. století se šířilo přesvědčení, že geologické změny se odehrávaly postupně, zhruba stejným tempem jako dnes (uniformismus¹⁵). Jak tato teorie získávala oblibu, začali mnozí teologové požadovat nový výklad Genesis (den = epocha, „pokračující stvoření“, teistická evoluce atd., viz kap. 2).

Proč teorie mezery nevyhovuje

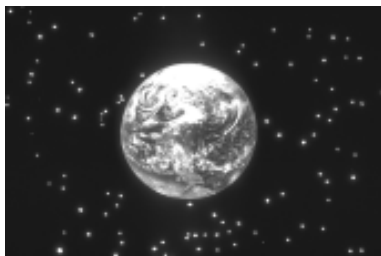
- Odporuje biblickému konstatování, že Bůh stvořil *všechno* v šesti dnech. Exodus 20,11 říká: „V šesti dnech učinil Hospodin nebe i zemi, moře a všechno, co je v nich, a sedmého dne odpočinul.“ Stvoření nebe i země (Gen 1,1), moře i *všeho*, co je v nich (zbytek stvoření), bylo dokončeno v šesti dnech.¹⁶

Kde je tu místo pro nějakou mezeru?

- V rozporu s Biblí jsou smrt, nemoci a utrpení předřazovány Adamovu pádu.

Z Řím 5,12 - „Skrze jednoho člověka totiž vešel do světa hřích a skrze hřích smrt; a tak smrt zasáhla všechny, protože všichni zhřešili“ - vysvětluje, že hřích ani smrt nemohly být na světě před Adamem. Bible učí (1 Kor 15), že Adam byl prvním člověkem, a jako důsledek jeho neposlušnosti (hříchu) vstoupila do vesmíru smrt a zkáza (choroby, prolévání krve a utrpení). Než Adam zhřešil, smrt člověka či jiného tvora (*nefes*¹⁷) byla neznámá. Zároveň je vyloučeno, že by tu mohla před Adamem existovat nějaká jiná lidská rasa, která snad zahynula v „Luciferově potopě“, protože 1 Kor 15,45 říká jasně, že Adam byl první člověk.

Z Genesis 1,29-30 víme, že člověk i ostatní zvířata byli původně býložravci. To odpovídá Božím popisu všeho stvoření jako „velmi dobrého“. Jak by mohly fosilní nálezy, svědčící o nemocích, násilí, smrti a rozkladu (existují zkameněliny ryb s kořistí v tlamě), být označeny za něco „velmi dobrého“? Záhuba miliard živočichů (a mnoha lidí) vystupující ze zkamenělin musela tedy přijít až *po* Adamovu hříchu. Historická událost Noeho potopy, zana-

Bůh stvořil všechno v šesti dnech

Obhájci mezery často bezděčně kladou smrt a utrpení před stvořitelství týden a pád.

menaná v Genesis, vysvětluje přítomnost obrovského množství mrtvých živočichů pohřbených v usazených horninách po celém světě.

Řím 8,22 učí, že „veškeré tvorstvo až podnes společně sténá a pracuje k porodu“. Není pochyby, že všechno tvorstvo kvůli hříchu propadlo zkáze a rozkladu. Zkameněliny svědčí o zkáze a smrti. Zastánci teorie mezery, která tento důsledek Adamova hříchu předsouvá před jeho příčinu, ignorují prostě jasné biblické sdělení.¹⁸

Verze, která umísťuje Satanův pád na konec geologických věků, těsně před hypotetickou předadamovskou „Luciferovu potopu“, přináší ještě další problém - smrt a utrpení zaznamenané ve zkamenělinách bychom museli přičítat Bohu. Jelikož jsou z doby před Luciferovou vzpourou, nelze z nich vinit Satana a hřích.¹⁹

- Teorie mezery je logicky nesmyslná, protože se pokouší oddiskutovat něco, čemu se zároveň snaží vyjít vstříc - domnělý důkaz velmi staré země.

Zastánci mezery akceptují jako fakt, že země je miliardy let stará. Tento názor je založen na předpokladu, že současnost je klíčem k minulosti. To znamená, že v minulosti usazené horniny, obsahující zkameněliny, se usazovaly v podstatě stejným tempem, jaký pozorujeme dnes. Rovněž většina geologů a biologů tím opodstatňuje své přesvědčení, že geologický profil představuje miliardy let existence země. Geologický profil se stal parádní výstavkou evoluce, protože zkameněliny se v něm údajně usazovaly od nejjednodušších ke složitějším organismům.

To staví „mezeráře“ před těžké rozhodování. Jelikož věří v doslovné stvoření na základě doslovného pojetí Genesis, nemohou přijmout závěry evolucionistů založené na geologických profilech. Nemohou přijmout ani výklad, že dny v biblickém líčení stvoření představují geologické epochy. Proto se utíkají k vysvětlení, že Bůh nově zformoval zemi a znovu stvořil všechno živé v šesti doslovných dnech, když ty původní zanikly v „Luciferově potopě“, jež nám zanechala zkameněliny. Odtud pojem „rekonstrukce z trosek“. Tuto první potopu způsobil údajně Satanův hřích, a soud vyvolaný tímto hříchem zredukoval předchozí svět do podoby „pusté a prázdné země“.

Zatímco obhájci mezery se domnívají, že Luciferova potopa je řešením problému, ona ve skutečnosti likviduje důvody, které vedly k jejímu vzniku. Jestliže všechny zkameněliny a usazené horniny vznikly v jedné celosvětové Luciferově potopě, pak hlavní důkaz velikého stáří země (založený na pomalém ukládání sedimentů) je eliminován.

Kromě toho, jestliže svět byl zredukován do stavu beztvareho chaosu, jak se mohly zachovat uspořádané vrstvy usazenin a zkamenělin? Taková kompletní zkáza by nejspíš důkladně zamíchala i usazenými vrstvami, pokud by je úplně nezničila. (Stejný argument platí i na adresu všech, kdo tvrdí, že vrstvy zkamenělin se ukládaly po stamilióny let před touto tzv. „Luciferovou potopou“, která by musela všechno významně přeskupit.)

☐ *Následky „Luciferovy potopy“ - obrázek 1 v příloze.*

- Teorie mezery provozuje ze světa důkazy Noeho potopy.

Jestliže zkameněliny jsou pozůstatkem „Luciferovy potopy“, kde jsou nějaké stopy globální potopy za Noeho? V tomto bodě by museli „mezeráři“ přiznat, že Noeho potopa nezanechala jediné stopy. Důsledný mezerář by vlastně musel hájit názor, že Noeho potopa byla pouze místní záležitostí. Toto východisko zvolil Custance, jeden z hlavních proponentů teorie mezery, a dokonce o tom publikoval práci, kde hájí místní zátoku.²⁰

Genesis však líčí Noeho potopu jako soud za lidský hřích (Gen 6). Voda zatopila zemský povrch na více než rok (Gen 6,17 a 7,19-24). Pouze osm lidí a suchozemská zvířata, která s ním byla v arše, přežili (Gen 7,23). Viz též kap. 10.

Žel, vykázáním zkamenělých dokladů do domnělé mezery, „mezeráři“ odstranili důkaz Božího soudu nad násilným předpotopním světem, masový hrob potopy. Zkameněliny pohřbené potopou nás mají varovat před Božím soudem, který přijde na hříšné lidstvo (2 Petr 3,2-14).

- Přívrženci teorie mezery ignorují důkazy hovořící pro mladou zemi.

Pravověrný mezerář musí zavřít oči před důkazy hovořícími ve prospěch stáří země menšího než 10 000 let. Takových důkazů je spousta - slábnutí a rychlé změny polarit zemského magnetizmu; množství hélia v zemské atmosféře; koncentrace solí v oceánech; rotace spirálních galaxií a mnoho dalších.²¹

- Teorie mezery je tak jako tak neslučitelná se standardní uniformní geologií a jejími dlouhými věky.

Dnešní uniformní geologové nepřipouštějí celosvětovou potopu v žádné podobě - ani imaginární Luciferovu, ani skutečnou Noeho. Také nenacházejí žádnou mezeru mezi údajně dříve stvořeným světem a současným světem zrekonstruovaným.

- Nejpodstatnější ovšem je, že teorie mezery podkopává evangelium a jeho základy.

Přijetím stáří země v řádu miliard let (založeném na standardní uniformní interpretaci geologického profilu) mezeráři v podstatě dávají za pravdu evolučnímu názoru (který původně chtěli popřít).

Co je horší, musejí smrt, o níž je řeč v Řím 5,12 a Gen 3,3 vysvětlit jako smrt pouze duchovní. To ovšem odporuje jiným místům Písma (1 Kor 15; Gen 3,22-23). Tyto oddíly nám říkají, že Adamův hřích vedl jak ke smrti duchovní, tak ke smrti *tělesné*. V 1 Kor 15 je smrt posledního Adama (Krista) srovnávána se smrtí prvního Adama. Ježíš podstoupil tělesnou smrt pro lidský hřích, protože Adam, první člověk, zemřel tělesně kvůli svému hříchu. Gen 3,22-23 říká, že kdyby byl Adam s Evou jedl ze stromu života, byli by žili na věky, ale Bůh rozhodl, že kvůli svému hříchu musejí tělesně zemřít.

Uvalením kletby tělesné smrti na člověka otevřel Bůh zároveň cestu k jeho vykoupení prostřednictvím svého Syna, Ježíše Krista, který tuto kletbu vzal na sebe za nás na kříži. „On zakusil smrt za všechny“ (Žid 2,9). Tím, že se stal dokonalou obětí za náš hřích a vzpouru, porazil smrt. Vzal na sebe odplatu, která podle spravedlivého soudu patřila nám, a na vlastním těle ji vynesl na kříž. Všichni, kdo věří v Ježíše Krista jako Pána a Zachránce, jsou Bohem přijati zpět k věčnému společenství s ním. To je poselstvím křesťanství. Věřit, že smrt byla na světě už před Adamovým hříchem, popírá jádro křesťanského poselství, protože Bible sděluje, že to byl lidský hřích a neposlušnost, který vpustil do světa smrt a zkázu (Řím 8,19-22). Teorie mezery tento základ křesťanství popírá.

Závěr

Genesis zaznamenává katastrofu, která zahubila „všechno, co dýchá“, kromě těch, kdo se zachránili v Noeho arše. Kristus odkazuje na Noeho potopu v Mat. 24,37-39, a apoštol Petr píše, že tak, jako první svět zahynul ve vodách potopy, bude celé lidstvo jednou souzeno ohněm (2 Petr 3).

Přiřazení většiny zkamenělin k Noeho potopě zapadá do biblického rámce daleko lépe, než za vlasy přitažené výklady o Satanově pádu²² a o ryze spekulativní katastrofě, které nejsou žádným přínosem ani pro naše pochopení Bible ani pro vědu.

Kromě toho akceptování smrti před Adamovým pádem odporuje jasnému učení Bible, že smrt přišla jako důsledek Adamova hříchu, a proto člověk potřebuje vykoupení.

Teorie mezery podkopává základy evangelia

Genesis 1,1-2 pod lupou

Nejstarší zachovaný rukopis Genesis 1,1-2 máme v řeckém překladu Starého zákona, v Septuagintě (LXX), sepsané kolem 250-200 př. Kr. Septuaginta nepřipouští žádný scénář „rekonstrukce z trosek“ mezi prvním a druhým veršem, jak ostatně uznává i Custance. Blíže pohled na tyto verše odhalí, že teorie mezery si vynucuje přímo znásilnění Gen 1,1-2, navíc i gramaticky naprosto nepřirozené. Jako mnoho jiných dobře míněných pokusů uvést Bibli do souladu s miliardami let stáří země dle uniformní geologie, teorie mezery vede jen k zavádějícímu překrucování Písma.

V následujícím textu se budeme zabývat pěti stěžejními otázkami výkladů opřených o teorii mezery. Zájemcům o hlubší analýzu můžeme doporučit knihu *Unformed and Unfilled*.²³

Stvořit a učinit (hebr. *bara* a *asa*)

Je všeobecně uznáváno, že hebrejské *bara* ve spojení s Bohem jako podmětem znamená „stvořit“ ve smyslu vytvořit něco, co předtím neexistovalo.

Ve čtvrtém přikázání se říká, že Bůh „učinil“ (*asa*) nebe a zemi a všechno, co je v nich, v šesti dnech (Ex 20,11). Jestliže Bůh učinil všechno v šesti dnech, pak tu zřejmě není žádný prostor pro nějakou mezeru. Aby se vyhnuli tomuto jasnému biblickému výroku, uchýlili se zastánci mezery k výkladu, že *asa* nemůže znamenat „stvořit“, ale že to znamená „zformovat“, případně dokonce „zreformovat“. Podle nich Exodus 20,11 nemluví o šesti dnech stvoření, ale šesti dnech rekonstrukce zničeného světa.

Existuje nějaký rozdíl mezi biblickým užitím slova *bara* a *asa*? Řada výskytů ukazuje, že zatímco *asa* se obvykle užívá ve významu „učinit“, „udělat“, může znamenat také „stvořit“, stejně jako *bara*. Např. Nehemjáš 9,6 říká, že Bůh učinil (*asa*) „nebesa, nebesa nebes a všechn jejich zástup, zemi i vše, co je na ní, moře i vše, co je v nich“. Ze souvislosti je patrné, že se jedná o původní *stvoření z ničeho*, je zde však užito slovo *asa*. (Můžeme klidně předpokládat, že žádný „mezerář“ nebude tvrdit, že Neh. 9,6 hovoří o domnělé „rekonstrukci“, protože kdyby tomu tak bylo, mezerář by do toho musel zahrnout i geologické vrstvy, čím by ovšem celá jeho teorie pozbyla jakéhokoli smyslu.)

Skutečností je, že slova *bara* a *asa* jsou ve Starém zákoně často používána zaměnitelně, a na některých místech se vyskytují vedle sebe jako paralelní synonyma (např. Gen 1,26-27; Gen 2,4; Ex 34,10; Iz 41,20; Iz 43,7).

Aplikujeme-li tento závěr na Exodus 20,11 (srv. 31,17) a na Neh 9,6, vyplyne z toho, že podle učení Bible stvořil Bůh vesmír (všechno) v šesti dnech, jak je vylíčeno v Genesis 1.

Gramatika v Gen 1,1-2

Zastánci teorie mezery tvrdí, že gramatika v Gen 1,1-2 připouští, ne-li přímo vyžaduje nějaký časový interval mezi veršem 1 a 2. Do tohoto intervalu vkládají domnělé milióny let geologických epoch, které utvářely zemi.

Taková interpretace je nanejvýš nepřírozená. Při nejpocitivějším čtení vidíme ve verši 1 jednoduchou větu s podmínkem a přísudkem, ve verši 2 pak tři „věty vedlejší“, t.j. tři výroky udávající bližší okolnosti toho, co vypovídá hlavní věta (verš 1). V originále je na počátku druhého verše spojka „a“, hebrejsky *ve*, kterou některé překlady vypouštějí (včetně našeho ekumenického, *pozn. překl.*). Tento závěr podporuje jazykovědec Gesenius, podle nějž toto *ve* na začátku 2. verše má význam slučovací (naše „a“), jak je pravidlem v každé hebrejské větě, kde po spojce *ve* následuje podstatné jméno.

Toto spojení verše 1 a 2 gramaticky vylučuje teorii mezery, protože verš 2 je ve skutečnosti popisem stavu původně stvořené země: „A země byla pustá a prázdná.“

„Byla“, nebo „stala se“?

Mezeráři chtějí druhý verš překládat „země *se stala* pustou a prázdnou“, namísto „země *byla* pustá a prázdná“. V sázce je překlad hebrejského slovesa *haja/hajta* „být“. Custance tvrdí, že z 1.320 výskytů tohoto slovesa ve Starém zákoně jen 24 případů má nesporně význam „být“. Z toho usuzuje, že v Gen 1,2 je správný význam „stala se“, nikoli „byla“.

Význam slova je však dán jeho souvislostí. V předchozím oddílu jsme si ukázali, že verš 2 je pokračováním verše 1 - je to popis toho, co již souhrnně bylo uvedeno. Navíc, slučovací „a“ ve spojení se zemí (*erec*), po níž následuje sloveso *haja* v perfektu, určuje jeho význam jako „byla“. Tak je překládáno i ve všech významných překladech včetně Septuaginty. Na jiných místech je stejná jazyková konstrukce překládána rovněž jako „byl, byla“. Např. Gen 3,1 by vůbec nedávalo smysl, kdyby se překládalo „nejzchytralejší ze vši polní zvěře *se stal* had“.

Závěr: *stala se* nemůže být připuštěno jako platný překlad *haja* v Gen 1,2.

Tohu a Bohu

Tato roztomilá slova se obvykle překládají jako „pustá a prázdná“ (Gen 1,2). Chtějí vyjádřit, že původní vesmír byl stvořen beztvary a bez života, a v průběhu šesti dnů byl utvářen a naplněn Boží stvořitelenskou činností.

Mezeráři jsou přesvědčeni, že tato slova skrývají proces zkázy jakožto následek Božího soudu, popisují zemi odsouzenou kvůli hříchu a nikoli tedy její původní stav. Toto pojetí přenáší do Genesis 1 výklady jiných starozákonních oddílů, ovšem z docela jiného kontextu (jmenovitě Iz 34,11 a Jer 4,23).

Tohu a *bohu* se společně vyskytují pouze na třech výše uvedených místech a ve všech těchto případech znamenají jednoduše „beztvará“. Slovo samo nic neříká o příčině tohoto stavu; tu je nutno vyrozumět ze souvislosti. Iz 45,18 (mezeráři často citovaný) říká: „nestvořil ji, aby byla pustá (*tohu*), vytvořil ji k obývání“. V této souvislosti mluví Izajáš o Izraeli, Božím lidu, a Boží obnovující milosti. Bůh si svůj národ nezvolil proto, aby ho zničil, ale aby byl jejich Bohem a oni jeho lidem. Izajáš se tu dovolává analogie se smyslem Božího stvoření země: Bůh ho přece nestvořil proto, aby zůstal prázdný! Ne, stvořil ho se záměrem dát mu takový tvar a takovou náplň, aby byl vhodným obydlím pro jeho lid! Mezerářům tato pointa naprosto uniká, když dovozují, že jestliže podle Izajáše nestvořil Bůh svět *tohu*, musel se stát *tohu* někdy později. Izajáš 45,18 vyzdvihuje účel Božího stvoření, nikoliv jeho původní stav.

I když výrazy *tohu* a *bohu* v Izajáši 34,11 a Jeremjáši 4,23 vyjadřují beztvarost a prázdnotu jako důsledek Božího soudu přivolaného hříchem, tento význam není obsažen v pojmech samotných, nýbrž vyplývá z konkrétní souvislosti, do které jsou začleněny. Není proto přípustné tentýž význam přenášet do Genesis 1,2, kde tato souvislost nevystupuje. Analogicky bychom si mohli představit slovo „prázdná“ v souvislosti s obrazovkou počítače. Ta může být prázdná proto, že jsme na klávesnici dosud nic nenapsali, nebo proto, že jsme předchozí obsah vymazali. Slovo „prázdná“ samo neříká vůbec nic o tom, proč je obrazovka prázdná. Podobně země může být „pustá a prázdná“ buď proto, že jí zatím nikdo nedal žádný tvar ani náplň, nebo to může být následek nějaké katastrofy, Božího soudu a pod.

Teologové nazývají způsob užití *tohu* a/nebo *bohu* u Izajáše 34,11 a Jeremjáše 4,23 „slovní narážkou“. Tyto oddíly o soudu narážejí na beztvarou a prázdnou zemi na počátku stvoření se záměrem naznačit rozsah budoucí-

ho Božího soudu. Boží soud bude tak rozsáhlý, že jeho výsledkem bude země stejně pustá a prázdná, jako když byla právě stvořena. To však neznamená, že stav země v Genesis 1,2 je *také* výsledkem soudu a zkázy, jak si představují mezeráři. Jak napsal teolog Robert Chisholm ml.: „Mimochodem,

Teorii mezery se prvním dvěma versům Genesis navléká výklad, který je přitažený za vlasy a gramaticky nepřirozený.

narážka funguje vždy jen jedním směrem. Je neopodstatněné předpokládat, že Jeremjášovo užití tohoto obratu v souvislosti se soudem nutně musí znamenat nějaký soud v souvislosti s Genesis 1,2... Jeremjáš nevykládá smysl Genesis 1,2.“²⁴

„Naplněte“

Mnozí z mezerářů vykládají slovo „naplněte“ v Genesis 1,28 tak, jako by šlo o „nové či opětovné naplnění“. Souvisí to s anglickým překladem KJV, kde je použito slovo „replenish“, které sice ještě v 17. století znamenalo „naplnit, zaplnit“ (v moderní angličtině *fill*), ale později získalo ještě další význam „opakovaně plnit“ (*refill*). Podle nich tedy dostal Adam s Evou příkaz „doplnit, znovu naplnit“ zemi, která už kdysi byla obydlena jakousi předadamovskou civilizací.

Nicméně hebrejský originál, *male*,²⁵ žádný další takový význam nemá. Znamená prostě „naplnit“ a nic víc.

Zřejmý smysl Genesis 1,1-2

Teorie mezery (nebo „rekonstrukce z trosek“) je založena na velice chabém výkladu Písma.

Prostý, zřejmý význam Genesis 1,1-2 je ten, že když Bůh na počátku stvořil zemi, byla nejdříve pustá, beztvará, prázdná a temná, a nad vodami byl Boží duch. Byla to jeho tvořivá moc, která svět postupně utvářela a naplnila během šesti stvořitelských dnů.

Připomeňme si analogii s tvůrčím procesem hrnčíře, vyrábějícího vázu. Nejdříve vezme do ruky beztvarou hroudu hlíny. Je to ten správný materiál, ale ještě nemá žádný tvar. Příplácne ho tedy na hrnčířský kruh a vytvaruje z něj kruhovou nádobu. Pak ji usuší, opatří polevou a vypálí v peci. Teprve teď je možné ji naplnit vodou a květinami. V žádné fázi výrobního postupu

nelze prohlásit, že to, co zatím vzniklo, je špatné. Jen to není ještě hotové - nemá to tvar a je to prázdné. Teprve když je to dokončeno a naplněno, může to být ohodnoceno jako „velmi dobré“.

Bůh pochopitelně nepotřeboval šest dnů na to, aby všechno stvořil; rozvrhl takto své dílo záměrně, aby nám dal vzor pro náš sedmidenní týdenní cyklus.

Upozornění

Mnoho upřímných křesťanů vymýšlelo nové výklady Písem, aby se vyhnuli rozumovému konfliktu s „vědeckými“ představami. Také teorie mezery je takovým pokusem o nový výklad, který měl zapadnout do vědeckých představ formulovaných začátkem 19. stol. a dodnes populárních.

Ve skutečnosti se však teorie mezery stala účinným narkotikem, které církve uspalo na více než celé století. Když děti, které v tom kompromisním učení vyrůstaly, získaly později vyšší vzdělání, byly otřeseny objevem, že tato teorie vůbec nic nevysvětluje. Přijaly tedy jedinou zbývající „důstojnou“ teorii - evoluci, a s ní miliony let geologického časového měřítka. Výsledky byly zpravidla ničivé pro jejich víru.

Dnes teorii mezery v podstatě nahradily jiné kompromisní koncepce, „pokračující stvoření“ nebo „teistická evoluce“. Mezeráři svou snahou smířit doslovné chápání Genesis s milióny let geologických epoch, otevřeli dveře ještě

***Teorie mezery uspala církve
na více než celé století***

závažnějším kompromisům v další Generaci - den už není den, Bůh evoluci použil jako nástroj a pod.

Ale ať už vezmeme teorii mezery, pokračující stvoření nebo teistickou evoluci, výsledky jsou vždy stejné. Tyto postoje mohou být pro některé církve přijatelné, ale poučení lidé v sekulárním světě se jim celkem oprávněně vysmějí - jejich nedůslednosti jsou příliš zřejmé.

Křesťany posměch nemine, ať už o Genesis věří cokoliv. Můžeme si vybrat, jestli chceme být terčem posměchu proto, že přijímáme první knihu Bible tak, jak to od nás očekává Bůh, nebo pro své kompromisní postoje, které Boží autoritu podkopávají.

Poznámky

- 1 W. W. Fields, *Unformed and Unfilled* (Collinsville, IL: BurGeners Enterprises, 1976), str. 40.
- 2 I. T. Taylor, *In the Minds of Men: Darwin and the New World Order* (Toronto, Canada: TFE Publishing, 1984), str. 363.
- 3 Vydavatel William Hanna, *Natural Theology: Selected works of Thomas Chalmers*, sv. 5 ze 12 (Edinburgh: Thomas Constable, 1857), str. 146. Vše, co Chalmers ve svých spisech ohledně teorie mezery tvrdí, se dá v podstatě shrnout do věty: “Podrobná historie stvoření v první kapitole Genesis začíná uprostřed druhého verše.”
- 4 H. Miller, *The Testimony of the Rocks* (New York: Boston, Gould and Lincoln, 1867), str. 143.
- 5 G. H. Pember, *Earth's Earliest Ages* (New York: H. Revell Company, 1900).
- 6 Taylor, *In the Minds of Men . . .*, str. 363.
- 7 A. C. Custance, *Without Form and Void* (Brookville, Canada: vydáno autorem, 1970).
- 8 C. I. Scofield, *The Scofield Study Bible* (New York: Oxford University Press, 1945). (Původně vydáno pod názvem *The Scofield Reference Bible*, toto vydání vychází v nezměněné podobě od roku 1909.)
- 9 F. H. Dake, *Dake's Annotated Reference Bible*, (Lawrenceville, GA: Dake Bible Sales, Inc., 1961), str. 51.
- 10 Mnoho lidí dnes učení o milionech let evoluce ztotožňuje s „vědou“. Ve skutečnosti nejde o vědu v empirickém (opakovatelném, experimentálně ověřitelném) smyslu. Vědci mohou pracovat pouze s přítomností. Spojování přítomnosti s minulostí už je interpretací, založenou na neprokazatelných předpokladech.
- 11 Pember, *Earth's Earliest Ages*.
- 12 K. Ham, “Millions of Years and the ‘Doctrine of Balaam,’ ” *Creation*, 1997, 19(3):15-17.
- 13 Fields, *Unformed and Unfilled*, str. 7.
- 14 Ti, kdo se pokoušejí umístit Satanův pád do této mezery, musejí vzít v potaz, že pokud byli andělé součástí původního stvoření, jak naznačuje Exodus 20,11 a potvrzuje i Koloským 1, pak i o něm platí, že *všechno*, co Bůh stvořil do konce šestého dne, bylo „velmi dobré“. Až do tohoto okamžiku tedy nemohlo dojít k žádné vzpouře. Satanův pád musel být událostí pozdější.
- 15 Teorie uniformismu původně vyjadřovala předpoklad, že geologické procesy, jako eroze a sedimentace, probíhaly v historii Země víceméně stále stejným způsobem, takže z jejich současného průběhu můžeme usuzovat na minulost. V druhé polovině 19. stol. se však toto pojetí rozšířilo i mimo geologii. Huxley říká: “Důsledný uniformismus vyžaduje evoluci jak v organickém, tak v anorganickém světě.” Dnes se má za to, že existuje uzavřený systém, který vylučuje jak zásahy ze strany Boha, tak ze strany jiných než lidských nebo přírodních sil (z J. Rendle-Short, *Man: Ape or Image* (Green Forest, AR: Master Books, 1984), str. 20, pozn. 4).
- 16 Podrobněji viz kap. 2.
- 17 Bible hovoří o lidech a zvířatech jako o *nefeš* (hebr.), neboli živých duších, v různých souvislostech, předpokládajících jistou formu vědomí. Smrt medúzy, například, není totéž co smrt živé duše *nefeš*. Viz kap. 6.
- 18 Viz kap. 2., též Ken Ham: *The Lie: Evolution* (Green Forest, AR: Master Books, 1987), str. 71-82.
- 19 H. Morris: “Why the Gap Theory Won't Work,” *Back to Genesis*, No. 107, 1997, Institute for Creation Research, San Diego, California.
- 20 A. C. Custance: *The Doorway Papers*, Vol. 9 (Grand Rapids, MI: Zondervan, 1970), “The

Flood: Local or Global?"

- 21 D. R. Humphreys: "Evidence for a Young World," *Creation*, 1991, 13(3):46-50, k dispozici rovněž jako leták. Viz též kap. 1 a 4 v této knize.
- 22 Tím je napadána srozumitelnost Písma - teze, že Bible je srozumitelná a přístupná prostým křesťanům ve všem, co je důležité.
- 23 Fields: *Unformed and Unfilled*.
- 24 R. B. Chisholm Jr " *From Exegesis to Exposition: A Practical Guide to Using Biblical Hebrew* (Grand Rapids, MI: Baker Books, 1998), str. 41.
- 25 *Strong's Concordance*: Hebrejský výraz 4390.
- 26 C. Taylor: "What Does 'Replenish the Earth' Mean?" *Creation*, 1996, 18(2):44-45, více o sémantickém vývoji slova "replenish."
- 27 Podivnou moderní teorii mezery nacházíme u J. Sailhamera v *Genesis Unbound* (Sisters, OR: Multnomah Books, 1996). Autor umísťuje domnělé miliony let geologické historie do Genesis 1,1 a šest dnů stvoření vztahuje k zaslíbené zemi! Co ho k tomuto novátorskému přístupu vedlo, odhaluje na str. 29: „Jestliže miliardy let se skutečně vejdou do jediné věty ‚Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi‘, pak mnohé z procesů popisovaných moderními vědci spadají do slova ‚počátek‘. Vejdou se tam všechny doby ledové a mnoho globálních změn podnebí na naší planetě. Než byl šestého dne stvořen člověk, dinosauři prožili svůj rozkvět i zánik - všechno během ‚počátku‘, zaznamenaného v Genesis 1,1.“ Z toho, co je tak nestravitelné z klasické teorie mezery, mnohé platí i o tomto pokusu vpašovat do Bible miliony let.